

Diskusija

„Integrācijas procesi un starpnacionālās attiecības Latvijā”

2005. gada 15. decembrī

Publikācijas presē

Mudina atteikties no latviskas Latvijas

Latvijas Avīze | 19.12.2005

Ināra Mūrniece

Latviešiem jāatsakās no "latviskas Latvijas idejas" un "sabiedriskā miera dēļ" jādomā par kompromisiem ar krievvalodīgajiem – šādas prasības no krievvalodīgo puses izskanēja "Baltijas foruma" rīkotajā diskusijā par integrācijas jautājumiem.

Diskusija, pēc "Baltijas foruma" pārstāvju teiktā, bija iecerēta kā dažādu sabiedrības pārstāvju kopā sanākšana šaurā lokā, lai rastu jaunas idejas par nacionālās situācijas attīstību mūsu valstī un domātu par sabiedrisko kompromisu. Tikšanos vadīja politoloģe Ilze Ostrovska. Tajā "krievu kopienu" Latvijā (jeb "OKROL") pārstāvēja pat četri dalībnieki: Eduards Gončerovs, Viktors Guščins, Mihails Tjasins, Igors Vatoļins; piedalījās arī "krievu kopienas" Latvijā vadītājs Vjačeslavs Altuhovs, Aleksandrs Malnačs no tā dēvētā krievu skolu aizstāvības štāba un citi. Bija aicināti arī vairāki Saeimas pozīcijas deputāti, bet, tā kā viņi atradās ārzemēs, latviešus pārstāvēja vienīgi neatkarīgais deputāts Aleksandrs Kiršteins. Tiesa, ļoti līdzīgu pozīciju viņējai pauda arī krievs, "Visu Latvijai!" pārstāvis Dmitrijs Mironovs.

Uz konferenci bija pulcējušies cilvēki gan ar ļoti dažādu izpratni par sabiedrības integrāciju, gan atšķirīgiem uzskatiem, kā veidot starpetniskās attiecības Latvijā.

"Krievu kopienas" apvienotais kongress ir organizācija, kas iestājas par sabiedrības sadalīšanu latviešu un krievvalodīgajā kopienā. Šai idejai paliekot uzticīgs, bijušais organizācijas līdzpriekšsēdētājs M. Tjasins apgalvoja: tikai tad, kad būšot noformētas "kopienas", varēšot uzsākt "starpkopienu dialogu" un "sabiedriski vienoties" par kopā sadzīvošanas principiem Latvijā.

"Latvieši sevi nekad neuzskatīs par kopienu, par kopienu sevi saucam mēs," iebilda "polittehnologs" Andrejs Voroncovs.

Runājot par "krievvalodīgajiem" Latvijā, A. Voroncovs apgalvo:

"Mēs te neko lielu nenosakām". Pēc viņa teiktā, gados jaunajiem krieviem esot divas iespējas, kā būvēt savu nākotni: vai nu asimilēties, lai veidotu karjeru un ieietu varas elitē, vai no Latvijas aizbraukt. A. Voroncovs ar sarkasmu vaicā: "Varbūt tā vietā, lai mēs te tā mocītos (..), izeja būtu mūs salādēt vagonos un aizvest uz Krieviju?"

Kā liecinājusi M. Koļarova vizīte Latvijā, Krievija krievu tiesības Latvijā neaizstāvēšot, un Latvijas krieviem pašiem jācīnās par savām tiesībām, secinājis A. Voroncovs. Viņaprāt, Krievija krievus Latvijā vairāk uztverot kā "lēto darbaspēku" – par to liecinot izskanējušie aicinājumi braukt strādāt uz Krievijas reģioniem.

"Valstij un latviešiem skaidri jāpasaka: divkopienu valsts netiks pieļauta," rezumē A. Kiršteins.

Integrācija. Bet – "ar vienādiem noteikumiem"

I. Vatoļins sūrojās, ka "spēles noteikumus" Latvijā diktē un piedāvā latvieši. Bet "lai valstī būtu miers, nedrīkstētu ignorēt to iedzīvotāju vēlmes, kas nav latvieši". I. Vatoļins pārmet, ka latvieši, viņaprāt, sevi neizjūt kā "valstisku nāciju", kas sabiedriskā miera labad vēlētos meklēt kompromisus un spert soli pretim krieviem. Viņaprāt, redzot, ka "integrācijas un asimilācijas politika nav devusi rezultātus" un ka neesot izdevies īstenot "latviskas Latvijas" koncepciju, latviešiem esot jādomā par sabiedrisko izlīgumu, proti – kompromisu ar "krievvalodīgajiem". Kādu? Viņaprāt, pretimnākšana no krievu puses varētu būt latviešu valodas atzīšana par vienīgo valsts valodu. Jāvaicā, kas gan tā par "piekāpšanos"!?

E. Gončarovs norādīja: ap 80 procentiem krievu vēlas, lai krievu valodai Latvijā tiktu piešķirtas oficiālas valsts valodas tiesības, kā arī iestājas par nulles pilsonības variantu. Tātad, – kādi vēl "kompromisi"? E. Gončarovs turpina: latvieši nebūt neesot ieinteresēti spert kādus soļus pretim krieviem, jo neesot ieinteresēti, lai etniskais līdzsvars mainītos. Iespējamais risinājums, kā krieviem cīnīties par savām tiesībām, viņaprāt, nozīmējot "ekspertu piesaistīšana no ārpuses".

Uz to A. Kiršteins norādīja: pretimnākšana "viens otram", par kādu mudina domāt "Baltijas forums", nevar būt "simetriska", jo starptautiskā prakse nodala pilsoņu un nepilsoņu tiesības.

Ar latviešu valodu nekāda tirgošanās nav pieļaujama, uzskata A. Kiršteins.

Integrācijas pamats, A. Kiršteina izpratnē, būtu: cittautieši pieņem latviešu valodu kā vienīgo saziņas valodu valstī un Latvijas valsti uztver par 1918. gadā dibinātās valsts tiesisko pēcteci, kuras pamats ir 1920. gadā noslēgtais miera līgums ar Krieviju. Saskaņā ar to Latvijas pilsoņi ir tikai tie krievi, kas Latvijas teritorijā dzīvoja līdz 1914. gadam, un viņu pēcnācēji.

Krievu skolu "aizstāvis" A. Malnačs iebilda: Latvijas un Krievijas 1920. gada līgumu viņš "izprotot", bet neredzot, ka Latvijas valsts nepilsoņiem nāktu pretim. Piemēram, ļautu vēlēt pašvaldības.

Tika kritizēta arī naturalizācijas kārtība, kas Latvijā esot pārmērīgi stingra.

Vēsture un "latviska Latvija"

Diskusijās vairāki runātāji, kas pārstāv "krievu kopienas", apgalvoja: latviešiem būtu laiks secināt, ka ap "latviskas Latvijas" ideju sabiedrību neesot iespējams saliedēt, un pamācīja tautu kopā sadzīvošanu veidot pēc "demokrātijas principiem".

Runājot par nacionālajiem jautājumiem, štābists Malnačs nāca klajā ar īstu "pērlī": latviešu nacionālisms esot "agresīvs", krievu – "tāds, kas aizstāvoties" un radies kā aizsargreakcija.

"Krievu kopienas" līdzpriekšsēdētājs V. Guščins runā pat par "autoritāru nacionālu režīmu" un "demokrātijas deficītu", kāds, viņaprāt, pastāvo Latvijā. Un norādīja: lai nu kur, bet Latvijā nevajadzētu "spekulēt ar vēsturiskām problēmām", citādi varot gadīties, ka Latvijai nākoties iziet tādu pašu morālas attīrīšanās ceļu kā Vācijai pēc Otrā pasaules kara...

D. Mironovs oponenta: visiem, kas dzīvo Latvijā, jāsaprot, ka te saimnieki ir latviešu tauta un "Latvijai ir jābūt nacionālai valstij". "Kā es, 200 miljonu lielās krievu tautas pārstāvis, līdz kura etniskajai dzimtenei ir tikai 300 kilometru", varu prasīt privilēģijas šajā valstī?" – ar pārmetumu saviem tautasbrāļiem vaicāja D. Mironovs. Diemžēl sabiedrības integrāciju traucē dažādās vēstures izpratnes, no kurām viena spītīgi "neatzīst" Latvijas okupācijas faktu. "Uz sabiedrības integrāciju nevar raudzīties atrauti no Latvijas vēstures jautājumiem, jo tad nav saprotams, kas valstī īsti noticis. (...) Ja krieviem ir "atšķirīga" Latvijas vēstures "izpratne", kāpēc tad latviešiem būtu jādomā par kompromisiem?" brīnījās D. Mironovs.

Pirms diskusijas tās dalībniekus aicināja atbildēt uz vairākiem jautājumiem. Piedāvājam dažus viedokļus.

Soļi, kas latviešiem jāspert pretim "krievvalodīgajiem"

Mihails Tjasins:

1) Jāatzīst, ka krievvalodīgie 90. gadu sākumā tiek piemānīti un tāpēc ekonomiski un politiski tika diskriminēti 900 000 iedzīvotāji.

2) Atteikšanās no "latviskas Latvijas" idejas un tās propagandas.

3) Apvienot kopienu, kas kalpos kā piemērs (krievu "kopienas" apvienošanai – I. M.) un veicinās starpkopienas dialogu.

4) Lai nepieļautu Latvijas galīgu pārvēršanos par klanu valsti, izveidot politisko partiju atbalsta un kontroles mehānismus.

Vjačeslavs Altuhovs:

2006. gads. 1) Pareizticīgo Ziemassvētku atzīšana par valsts svētku dienu.

2) Iespēja krievu valodā mutiski vērsties pašvaldību iestādēs un mutiski saņemt atbildi krievu valodā.

2008. gads. 3) Iespēja krievu valodā vērsties pašvaldību iestādēs rakstiski un rakstveidā saņemt atbildi krievu valodā.

2010. gads. 4) Krievu valodas atzīšana par otro oficiālo valodu.

2011. gads. 5) Visu līmeņu vēlēšanās noteikt kvotas krievvalodīgo iedzīvotāju ievēlēšanai.

2012. gads. 6) Radīt viceprezidenta un vicepremjenerministra amatus no krievu valodas iedzīvotāju puses darbam ar mazākumtautībām.

2014. gads. 7) Latvijas televīzijā un radio izveidot kanālus, kas simtprocentīgi raidītu krievu valodā.

2015. gads. 8) Atļaut Latvijā dzīvojošajiem krieviem pieņemt dubultpilsonību.

2016. gads. 9) LR valdības izveidošana ar proporcionālu krievu ministru skaitu.

2017. gads. 10) Latvijas neitralitāte un izstāšanās no militāriem blokiem.

Kādus soļus latvieši spēruši pretim krieviem

Aleksandrs Kiršteins:

1) "500 000 padomju pilsoņu, kaut viņiem nebija formālu tiesību lemt par Latvijas valsts atjaunošanu, referendumā nobalsoja pret." Un viņus "ne tikai neizraidīja, bet visiem izsniedza pastāvīgās uzturēšanās, nevis apgaidu uzturēšanās atļaujas".

2) Latvijas valsts izrādīja sapratni un pretimnākšanu arī attieksmē pret bijušās PSRS virsniekiem un viņu ģimenēm, kuri sistemātiski pārkāpa starptautiskajos līgumos noteikto aizbraukšanas kārtību un kuru uzturēšanās atļaujas tika pagarinātas vairākas reizes.

3) Pretēji Eiropas un citu pasaules valstu praksei Latvijā tika atstātas valsts subsidētas skolas, kurās mācības notiek nevis valsts, bet krievu valodā.

4) Naturalizācijas likumdošana un prakse visus 15 atjaunotās neatkarības gadus ir bijusi ārkārtīgi liberāla, bet tas tikai vairojis bijušo padomju pilsoņu pretenzijas gan pret Latvijas valsti, gan latviešu tautas un valsts vēsturi.

Два берега

Ракурс | 19.12.2005

Это событие на прошлой неделе осталось практически незамеченным. «Балтийский форум» провел дискуссию, посвященную национальным взаимоотношениям в Латвии.

С кем говорить?

К участию в дискуссии были приглашены активно высказывавшиеся публицисты, пишущие на тему национальных отношений, а также общественные деятели и политики, представляющие латышскую и русскую общину. Явились, разумеется, не все.

Русскую общину представляли люди, имена которых у всех на слуху, - Вячеслав Алтухов, Игорь Ватолин, Александр Гильман, Виктор Гущин, Эдуард Гончаров, Андрей Воронцов, Михаил Тясин. Новым лицом была Анна Соболева, психолог, занимающаяся вопросами этнопсихологии.

Отсутствие представителей правящих латышских партий и влиятельных национальных общественных организаций на таких мероприятиях стало уже почти традицией. Либо этим господам просто нечего сказать представителям русской общины, либо они не самостоятельны в своих суждениях: сказать то, что думаешь, нельзя, а хозяина поблизости нету. К тому же общение с русской общественностью конкуренты всегда могут выдать за переговоры, а посему решиться на него могут только наирадикальнейшим образом настроенные латышские политики, репутация которых выше подозрений в предательстве национальных интересов.

Таким политиком, безусловно, является Александр Кирштейнс. Он и представлял латышскую сторону. И еще молодой висулатвияец Дмитрий Миронов, который «прославился» тем, что на недавнем слете латышских ультранационалистов обратился к русским с призывом: «Русские Латвии! Найдите в себе мужество – или ассимилируйтесь, или уезжайте!». По всему видно, этот «гордый сын славян» нашел в себе силы ассимилироваться.

Намека не поняли

Прочие участники дискуссии желая разделить участь Дмитрия Миронова не обнаружили. Напротив, у многих помимо горечи, вызванной нежеланием власть предержащих прислушиваться к мнению третьей части населения страны, отчетливо прозвучала решимость отстаивать свои гражданские права и национальные интересы.

Организаторы дискуссии предложили ее участникам ответить на ряд вопросов. Например, назвать шаги, которые могли бы способствовать улучшению национальных отношений в стране.